

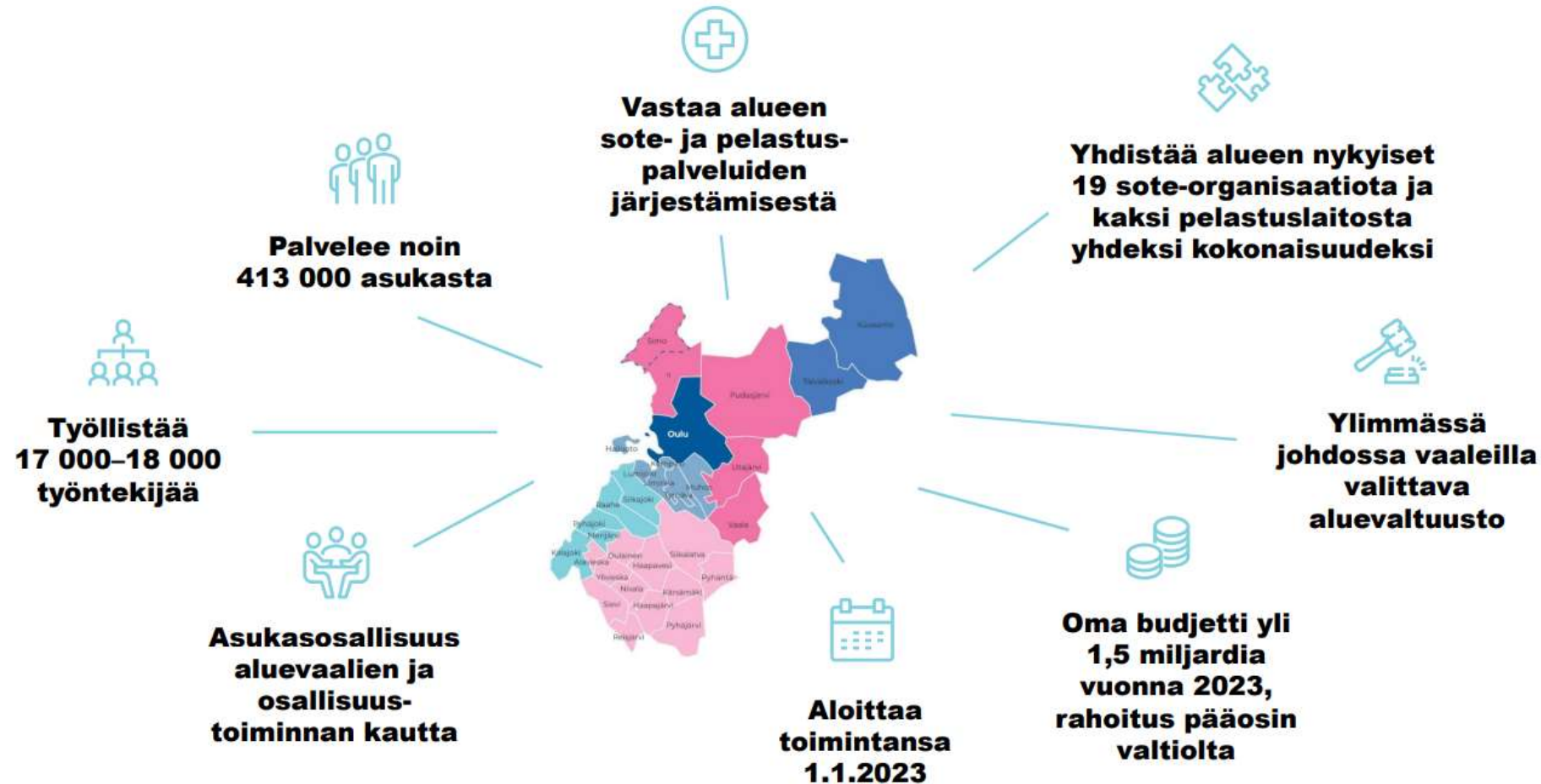
Ajankohtaista hyvinvointialueelta – mielenterveys- ja päihdepalvelut Pohteella

Leena Mämmi-Laukka

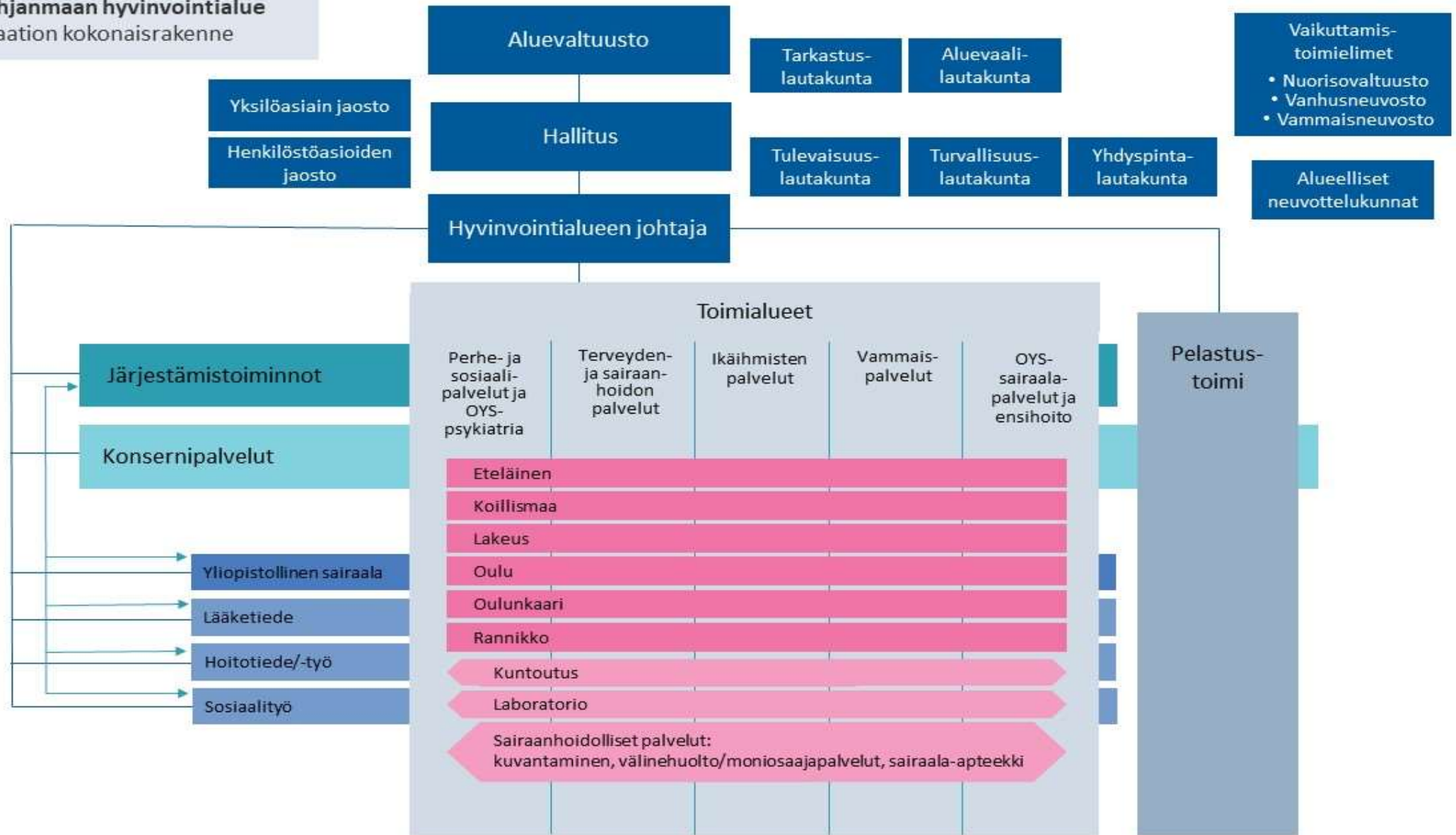
Toimialuejohtaja

Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS psykiatria -toimialue

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue



Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Organisaation kokonaisrakenne



PERHE-JA SOSIAALIPALVELUT JA OYS PSYKIATRIA -toimialue

Leena Mämmi-Laukka



Mirva Salmela
Susanna Lähde
Minna Malila

Alueelliset palvelut

(Koillismaa, Oulunkaari, Oulu, Lakeus,
Rannikko, Oulun eteläinen)

Lasten, nuorten ja perheiden
palvelut
(sis. äitiys- ja lastenneuvola +
sosiaalipalvelut)

Oppilas- ja opiskeluhuolto

Aikuisten sosiaali- ja päihde- ja
riippuvuuspalvelut

Yhteiset palvelut

Marja Salonen

Lastensuojelu
(sis. perhehoidon keskus)

Lastensuojelu
(sis. jälkihuolto ja Metsola)

Lasten, nuorten ja perheiden
erityispalvelut

- Perheoikeudelliset
- Sosiaali- ja kriisipäivystys
- Mamu erityispalvelut

Osaamisen tuki,
palvelut ja
konsultaatiot
perustasolle sote-
ja
perhekeskuksiin

Oys psykiatria

Outi Saarento

Mielialahäiriöt ja akuuttipsykiatria

Lastenpsykiatria

Psykoosit ja nuorisopsykiatria

Alueelliset psykiatriset ja
mielenterveyspalvelut

Hyvinvointialueen velvollisuus on palvelujen yhteensovittaminen (HE 241/2020; ”sote-järjestämislaki” 10§)

Hyvinvointialueen palvelujen yhteensovittaminen

Kuntien ja valtion palvelut

Alueen muut palvelut

Muut hyvinvointialueet

Yhteen sovitettuja palveluja tarvitsevien
asiakasryhmien tunnistaminen

Palveluketjujen ja -kokonaisuuksien määrittelyminen

Ennen
yhteydenottoa

Yhteydenoton
käsittely

Palvelutarpeen
arviointi

Palvelu-
kokonaisuuden
suunnittelu

Palvelujen
organisointi

Palvelujen
toteutus

Palvelujen
seuranta
ja arviointi

Asiakkaan palvelupolku

Ammattilaisten integroidut toimintamallit

Digitaaliset palvelut ja tiedonhallinta

Asiakasta koskevan tiedon hyödyntäminen tuottajien välillä

Asiakkaan oikeuksista ja etuuksista tiedottaminen, neuvonta, palvelutarpeen arviointi ja asiakaskohtaisten suunnitelmien laatiminen sekä näihin liittyvä ohjaus

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia

PALVELULUPAUS

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus
– yhdessä tehden

ARVOT – HYVINVOINTIALUEEN TÄHDET

- ★ Näemme **ihmisen**
- ★ Kohtaamme **ammattitaidolla**
- ★ Edelläkävijänä **vaikuttavuudessa**



PAINOPISTEET JA STRATEGISET PERIAATTEET

Ihmistä varten



1. Osallisuus, varhainen tuki sekä omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen painottuvat.
2. Palvelut ovat tarpeenmukaiset ja lähellä monin eri tavoin.
3. Palvelujärjestelmä on yhteen sovitettu.

Parhaat osaajat



7. Henkilöstö osallistuu ja kehittää vaikuttavaa toimintaa.
8. Hyvinvointialue on arvostettu työnantaja ja kouluttaja.
9. Johtaminen tukee henkilöstön työhyvinvointia ja osaamisen kehittämistä.

Vaikuttavasti yhdessä



4. Ennaltaehkäisevät ja perustason palvelut vahvistuvat.
5. Palvelujen verkostoa uudistetaan yhteistyössä kuntien, yritysten ja järjestöjen kanssa.
6. Kustannuskehitys vastaa rahoitusta.

Rohkeasti uutta



10. Johtamis- ja toimintamallit uudistuvat.
11. Tieto, tutkimus ja käytännön kokeilut ohjaavat kohti vaikuttavia toimintamalleja.
12. Uudistaminen kuuluu kaikille.

[Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämissuunnitelma 2023-2025 \(pohde.fi\)](https://pohde.fi)

Järjestämissuunnitelma on muutosohjelma



Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämissuunnitelma 2023-2025

Aluevaltuuston hyväksymä 17.10.2022



7.6 Tarpeenmukaiset sote-keskukset

Tarpeenmukaiset sote-keskukset toimivat kaikissa alueen kunnissa asukkaiden tarpeiden mukaisesti yhteen koottuna seudullisina ja luonnollisten työssäkäyntialueiden ja asiointisuuntien pohjalta muodostuvana palvelujen verkostona. Sosiaalipalveluita siirretään soveltuvin osin osaksi sote-keskuksen toimintaa ja tarpeettomista tiloista luovutaan mahdollisuuksien mukaan. Tarpeenmukaisissa sote-keskuksissa tarjotaan sosiaali- ja terveydenhuollon perustason ja tarvittavilta osin erityistason palveluita lähi- ja alueellisia palveluina yhden yhteydenoton periaatteella. Tarpeenmukaiset sote-keskukset rakentuvat siten, että hyvinvointialueella on laajan palveluvalikoiman sote-keskuksia, jotka tukevat muita tarpeenmukaisia sote-keskuksia.

Yhteistyöalueen yhteistyösopimuksessa sovitut päivitysyksiköt ja alueen sairaalat Oulu, Kuusamo, Raahel ja Oulaskangas tukevat erityisosaamisella tarpeenmukaisia sotekeskuksia. Erityistason palveluja järjestetään soveltuvin osin sote-keskuksissa, vaativamman tason avoimissa sairaanhoitona tuotetaan keskitetymin joko omana toimintana tai ostopalveluna. Lisäksi selvitetään palvelusetelin käyttöä kireämmässä erikoissairaanhoidossa ja suun terveydenhuollossa. Digitaalinen sote-keskus uutena, koko hyvinvointialueen kattavana palvelumuotona, lisää palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kohdentaa tarpeen mukaisten sote-keskusten resursseja aikaisempaa tarkoituksenmukaisemmin.

Seudullisilla työssäkäynti- ja asiointialueilla on saatavilla palveluvalikoimana muun muassa palveluohjaus, lääkärin ja sairaanhoitajan, fysioterapeutin jne. vastaanotto toiminta, suun

terveydenhuollon palvelut, kuvantamispalvelut, laboratorionäytteenotto, sosiaalihuollon palvelut, äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, opiskeluhuolto, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä kuntoutuspalvelut. Tarpeenmukaisessa sote-keskuksessa voi olla myös muiden toimijoiden tuottamia palveluita.

Tarpeenmukaisten sote-keskusten määrittelystä ja määrästä tehdään toimeenpanosuunnitelma ja vaikutusten arviointi (asiakas, henkilöstö, talous, prosessi) alkuvuoden 2023 aikana. Tarpeenmukaisten sote-keskusten palveluverkosta päättää talousarviossa aluevaltuuston määrittämien linjausten pohjalta aluehallitus.

Tarpeenmukaisten sote-keskusten verkosto määritetään kriteerien avulla. Kriteerit voidaan jakaa neljään luokkaan: väestö, henkilöstö, talous sekä tilat, tukipalvelut ja digivalmius. Kriteerit on koottu aiemmin tehdyn kehitystyön sekä joulukuussa 2022 toteutetun luottamushenkilöiden ohjauksen pohjalta.

Wäestö

Aluevaltuuston linjausten mukaisesti väestöön liittyvissä tarpeenmukaisten sote-keskusten kriteereissä tulee huomioida ensisijaisesti väestön palvelujen ja hoidon tarve.

Wäestön palveluiden ja hoidon tarve, kuten väestön ikä rakenne, huono-osaisuus ja sairastavuus vaikuttavat verkoston määrittelyyn. Lisäksi alueen sote-keskusten kysyntää voivat lisätä alueelliset erityispiirteet, kuten matkailu. Alueelliset erityispiirteet voivat myös vähentää sote-keskusten kysyntää – näin voi olla esimerkiksi, jos alueen väestö käyttää erityisen paljon yksityisiä vastaanotto palveluita tai työterveyshuoltoa.

Tarpeen mukaisten sote-keskusten saavutettavuus

Palveluiden verkoston suunnittelussa huomioidaan myös sote-keskusten ajallinen ja maantieteellinen saavutettavuus ja väestön luontaiset asiointisuunnat. Yksi keino arvioida saavutettavuutta on tarkasteilla ajoaikaa, joka maksimissaan saisi muodostua väestökokeeseen ja eri palvelukokoon ajoaikaa on hyvä määrittää usein kysyisessä palvelu suuri palvelun volyymin tai teen liittyvä kysymys on asiointisuunnat, jotka voi asukkailla mieluisin ole heti lähin toimipiste kattavuus on huomioitava otaessa.

Henkilöstö

Henkilöstöön liittyvät so kriteerit kytkettyvät he osaamiseen ja turvallisuuteen. Henkilöstön saatavuuden mukaiset työ keskeinen kriteerit sote-keskuksissa voi olla he jotta. Mikäli osaavasta resurssien jakaminen us ken tai palveluiden yhdistäminen voi olla ratkaisu voidaan kannustaa eri kentelemään osuinkunn liikkuvissa yksiköissä – i on kuitenkin huomioitava

lyssä. Pohdittavia kysymyksiä tarpeenmukaisten sote-keskusten verkoston määrittelyssä on myös tällä hetkellä hyvin resursoitujen ja työtekkijöitä houkuttelevien sote-keskusten asema – tulisiko näitä yksiköitä priorisoida verkoston suunnittelussa?

Pienten yksiköiden haavoittuvuus ja osaa-

Tilat, tukipalvelut ja digivalmius

Tiloihin liittyvät kriteerit koskevat tilojen kuntoa ja erityispiirteitä sekä terveellisiä, esteettömiä ja toimintaa tukevia tiloja. Esimerkiksi

Digipalvelut täydentävät fyysisissä sote-keskuksissa toimivia palveluita. Digipalveluiden käyttöönotto edellyttää henkilöstöltä ja asiakkailta riittävää digiosaamista ja halukkuutta käyttää

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma

Tavoitteet

1. Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen
2. Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön
3. Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
4. Palveluiden monialaisuuden ja yhteen toimivuuden varmistaminen
5. Kustannusten nousun hillittäminen.



Sote-uudistus

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Ennaltaehkäisevä ja matalan kynnyksen palvelu on esimerkiksi lapsiperheille tarjottavaa kotipalvelua, tukiperhe, parisuhdeneuvontaa, perheen ohjausta lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa, vauvavaiheen kotiapua tai keskusteluapua psykologin kanssa. Haluamme, että lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa mielenterveys- ja päihdepalvelut oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Palveluihin pääsyn nopeuttamiseksi laaditaan toimintamalli. Vahvistamme nuorten osallisuutta sekä mielenterveyden edistämistä ja ehkäisevää päihdetyötä sekä opiskelijaterveydenhuoltoa.

Kokoamme yhteen kaikki lasten, nuorten ja perheiden palvelut luomalla perhekeskustoimintamallin, jossa on yhteneväinen **palveluohjaus ja asiakkaiden omatyöntekijät**. Kohdenamme resursseja perustason palveluihin.

Yksi yhteydenotto sote-keskukseen paikkan päälle, puhelimitse tai digiyhteydellä riittää ja kokoamme tarvittavat toimijat yhteen. Tuomme myös **erityispalveluiden avun ja tuen sote-keskuksiin** sen sijaan, että perheen pitäisi aina lähteä kauemmas. Erityispalveluitamme ovat esimerkiksi psykiatrin arviot tai lastensuojelun kotiin annettava perhetyö.

Lapsella, nuorella ja perheellä on mahdollisuus hakeutua sote-keskuksen kautta sellaisen palvelun tai avun piiriin, jonka perhe itse kokee sen hetkiseen **elämäntilanteeseensa sopivammaksi**. Jossakin tilanteessa paras apu on järjestötoimijan tai seurakunnan työntekijän tuottama vertaistuki, toisessa tilanteessa perheen

tukena voi olla useampi sote-toimija yhdessä. Palvelut ja avun annamme joko perheen kotona, arkiympäristöissä, sote-keskuksessa tai digitaalisesti. Sovimme **yhteistyömalleista** kuntien muiden toimijoiden kanssa.



Huomaa nämä

- Perhekeskus käyttöön
- Apua yhdellä yhteydenotolla
- Erityispalveluita sote-keskuksista
- Omaan tilanteeseen sopivat palvelut eri toimijoilta
- Ennalta ehkäisevät ja matalan kynnyksen palvelut
- Nopeammin mielenterveys- ja päihdepalveluihin

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalveluja on saatavissa sote-keskuksista. Asiakas on kaikessa toiminnassa keskiössä ja aktiivinen toimija. Palveluita ja apua annetaan tarvittaessa kotona tai arkiympäristössä, kuten kouluilla.

Parannamme ja nopeutamme ennaltaehkäisevää perustason hoitoon pääsyä. Mielenterveysasioissa sekä päihde- ja riippuvuusasioissa voi varata ajan työntekijälle oman sote-keskuksen kautta tai etävastaanotolle. Lyhytaikaista keskusteluapua on saatavilla nopeasti, kun sitä tarvitsee.

Nimeämme asiakkaalle **omatyöntekijän**, jolloin sovitaan ensisijaisesta hoitovastuusta, palveluiden kestosta ja sisällöistä. Apua saadakseen ei tarvitse olla yhteydessä moneen paikkaan, vaan **apua saa yhdellä yhteydenotolla** - sähköisesti, puhelimella tai paikan päällä.

Mahdollisia palveluita ovat esimerkiksi psykiatrisen sairaanhoitajan tai psykologin tapaukset, lyhytterapia ja sosiaaliohjaajan käynnit. Tarjoamme palveluita **moniammatillisena ja monialaisena yhteistyönä**.

OYSin yhteyteen perustetaan **selviämisasiema**.

Tarvittaessa hyödynnetään **erityistason palveluita**, kuten psykiatrin konsultaatiota sekä psykiatrista avo- ja sairaalahoitoa.



Huomaa nämä

- Mielenterveys- ja päihdepalvelut tarjolla sote-keskuksissa
- Apua yhdellä yhteydenotolla, omatyöntekijä asiakkaalle
- Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö lisääntyy
- Nopeampi hoitoon pääsy perustasolla
- Lyhytaikaista keskusteluapua
- Selviämisasiema OYSin yhteyteen

Nykytilanne

- Matalan kynnyksen palvelut marginaalissa, raskaat, korjaavat palvelut painottuvat ja kuormittuvat
- Päihdekuntoutus on lähes 100% ostopalveluina toteutettua
- Henkilöstön saatavuushaasteet, erityisesti sosiaalityöntekijät, psykologit, psykiatrit
- Olosuhteet eri alueilla ovat erilaisia
- Päihdehuolto on jäänyt mielenterveyspalveluiden taustalle
- Hoito- ja palveluketjujen kuvaukset vaihtelevat alueellisesti merkittävästi

Tehdyt ja valmistelussa olevat toimenpiteet

- Psykiatrinen sairaanhoitaja digitaalisessa sote-keskuksessa
- Terapia- ja psykiatrihankinta
- Etäkonsultaatiomallit perustason työn tueksi
- Selviämisasema
- Syömishäiriöyksikkö
- Monialaisten mielenterveyspalveluiden määrittely erityisesti lasten ja nuorten palveluiden osalta
- Päihdepalveluiden monialainen asiakasohjausryhmä
- Päihdehuollon resurssi tarkastelussa erityisesti lainsäädäntömuutosten vuoksi (osana talousarvio 2024 valmistelua)
- Päihdehuollon porrasteisuuden kriteerityö ja päihdepalveluiden hankinta
- Oman tuotannon vahvistamisen tarkastelu ja tarvittava valmistelu osana TA24
- Päihdepotilaan hoitoketju
- Terapiat etulinjaan – psykososiaaliset menetelmät, mielenterveyspalveluiden porrasteisuus
- Asumispalveluiden arviointi ja kotikuntoutuksen kehittäminen
- Päiväkeskuspalvelun määrittelyä koko hyvinvointialueelle -> Oulussa Kenttätien palvelukeskus
- Yhteisösoseaalityön kehittämistä

Monipalveluita tarvitsevan asiakkaan tuen polku / yhteisövaikuttavuus + systeminen työote keskeistä

